

Hacca Gitmek Kaplıcaya Gitmek Gibi Değildir

Bugün hacı konuşacağız inşallah. İslam'ımızın temel şartlarından biri.

Namaz günlük, cuma namazı haftalık, oruç yılda bir ay süren bir ibadet. Hac da üzerine vecibe olan insanın ömürde bir defa yapması gereken ibadet. Müminin hayatı için bir vakit planlaması da var gibi. Bu manada hacın ne olduğu bölümünden konuşmaya başlayalım derseniz.

Hac konuşulduğunda sadece zaman açısından gündeme gelmiyor, mekân olarak da Mekke bir kere daha ibadet ruhuyla öne çıkmış oluyor. Ömürde bir defa ve sadece Mekke'de. Mesela namaz da Mekke'yle ilgili bir ibadettir, kıble olarak Kâbe'ye dönülmesi gerekiyor ama dünyanın her yeri namaza müsaittir.

Hacca baktığımızda muayyen bir zaman, muayyen bir yer ve muayyen kişiler söz konusudur. Herkese, her yerde ve her zaman değil. Bu üç açıdan da önemine işaret etmek lazım: Ömürde bir defa, yılın belli bir zamanında ve o da bir gün içinde. Çok daraltılmış, 364 gün beklemeniz ve onu bir ömür değerlendirmeniz gerekiyor.

Dolayısıyla hacı Allah'ın emirlerinden bir emir olarak konuşurken elbette boynumuz bükük ve kulağımız açık dinliyoruz. Kul mantığıyla baktığımızda da sıradan bir durumun çok ötesinde bir şeyden söz edildiğini görürüz. Önceki programlarımızda şöyle bir cümle kullandığımızı hatırlıyorum: Hac ömürde bir defa demek bir insana bir ömür yeter demektir, yetmelidir. Bir ömür onun sevdasıyla yaşanmalı ve bir ömür daha varsa o ömür o hac için yeterli olmalıdır.

Bir Müslüman'ın on altı yaşında hac yaptığını düşünelim, yüz yaşına kadar yaşasa seksen dört sene o hac ona yeter kabul ediliyor –hac ne aşıyorsa o kadar artık.

Yüz yıllık bir şarj...

Demek ki. Bunu hadis-i şeriflerde de görüyoruz zaten: “Annesinden doğduğu günkü gibi olmak.” Bu sabah doğumhanede gözünü açmış bir bebek hangi günahla yüz yüze getirilebilir, melek deriz öylesine biz. İşte hac da insan yetmiş yaşında olsa dahi o hâle, masum bir duruma getiriyor. Zaman ve yer açısından ele aldığımızda hac ibadetini daha iyi anlıyoruz, üzerinde neden böyle titizlikle durmamız gerektiğini de.

Hac ibadetinin de bir fıkhı var. Nasıl ki abdest yoksa namaz da yok diyoruz, hacın da böyle bir altyapısı ve olmazsa olmazları var. Ama namaz kadar herkes üzerinde yaygın bir ibadet olmadığı için hacın farzlarını pek bilmeyiz. Şunu özellikle tekit etmeliyiz ki hac, zannedildiği gibi bir uçağa biniyoruz, uçak bizi götürüyor ve bir ay sonra döndüğümüzde de hacı oluyoruz... değildir. Yani kaplıcaya gitmek gibi değildir hacca gitmek.

Namazın nasıl necaset bulunmama, gusül, abdest gibi şartları-ayrıntıları var, nasıl hiçbir ibadet paldır küldür yapılamıyorsa hacın da ayrıntıları veya altyapısı diyebileceğimiz kısmını idrak etmek gerekiyor. Ancak bu fıkıh konusuna girmeden önce hacı niye yaptığımızı, hâlet-i ruhiyesini değerlendirmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Hacca nasıl hazırlanmalı sorusundan yola çıkalım mı? Sanıyorum, insanımızda bilgi eksikliği olsa bile bir ruhî hazırlık var diye düşünüyorum.

Elbette. Evvela bizim toplumumuzdaki İslam işaretlerinden biri olarak, dindar insandan söz edilirken 'hacı' deniyor. Yanlış olduğunu kabul ettiğimiz bir durum olsa da insanlara, 'hacı adamsın, sen ticaretle uğraşma' denebiliyor –hâlbuki ticaret berbat durumdaysa aslında esas hacıların ticaret yapması lazım.

Bu, haccın Müslüman toplumda bir ağırlığının olduğunu gösteriyor. Şükranla anılmalı. Ancak üstadım, isterseniz bir hakikati de gündeme getirelim: Çok profesyonel bir rakibimiz var ve adı İblis. Ben ilk defa hac yapacağım ömrümde ama o kim bilir benim yanımdayken kaç milyarıncı haccını yapıyor olacak. Tecrübeli. Biz hacca yüksek değerlerden söz edince bu aynı zamanda şu demek oluyor: Hac elliye şeytan da ellilik bir performansla bakar işine, beş yüzse beş yüzlük bir performansla bakacak.

Allah nazarında bir şeyin değeri arttıkça şeytan ürküp kaçmıyor, daha aktif oluyor. Eğer sevgili Peygamber aleyhisselam Efendimiz, belli şartlarıyla haccı yerine getiren kimsenin, annesinden doğduğu günkü gibi evine tertemiz döneceğini buyuruyorsa İblis de bunu ters tarafından okuduğunda 'tam bana göre bir müşteri' diyecek demektir. Şeytan için böyle bir fırsat turnayı gözünden vurmaktır.

Bunu sabah namazı örneğiyle de anlayabiliriz. Öğle namazı on rekât olmasına rağmen dört rekâtlık sabah namazı niye daha zordur? Hâlbuki öğlenin daha zor olması lazım değil mi? Sevapları tarttığımızda sabah namazı bütün diğer namazlardan daha değerli hâle geliyor da ondan. Yani değer, beraberinde risk getiriyor ve risk ağırlaştıkça Allah katında sevap artıyor.

Yani riskini dikkate alarak ifa etmek lazım haccı.

Buna bir örnek vereyim müsaadenizle. Namazın bozulması için birtakım şartlardan söz ederiz. Efendimiz aleyhisselatu vesselam, haccın bozulmaması için de "kim hac yapar da ağzından kötü bir söz çıkmazsa" diye bir şarttan söz ediyor. Yani haccın yerine gelmesi için ağızdan bozuk bir söz çıkmaması gerekiyor. Bakıyoruz ki Kur'an-ı Kerim, haccı anlatan ayet-i kerimesinde "hac şöyle yapılır" demiyor, "hacda cinsel ilişki, fasıklık olacak bir şey yok, hacıların tartışma yok" diyor.

Yani Kur'an, 'şöyle şöyle güzel hac yapın da gelin' demiyor. Namazı artılarıyla anlatıyor, huşu ve rükû yapmaktan söz ediyor. Hacca gelince ise neler yapılmaması haccı hac yapar, onu söylüyor, olmazları anlatıyor.

Yetmiş iki milletin olduğu rengârenk bir topluluğun sıkıntıları esnasında bakarız ki hakikaten hac büyük bir ibadettir. Allah'ın lütfuyla yıllarca Mekke-i Mükerrreme'de kaldım, insanların hac ve umre ibadetini yıllarca müşahede etme imkânı buldum. Türkiye'den tanıdığım insanları da çokça gördüm. Türkiye'de melek gibi tarif edilip bilinen insanların orada eşiyile tartıştığına, boşanmaya ramak kaldığına şahit olurdum. Orada anlamıştım ayet-i celilenin hac için "tartışma yok" niye dediğini.

Nihayetinde hac ibadeti, on dakikalık vakfeden ibaret. Çok yoğun ve bitmez tükenmez, meşakkatli işleri olmayan hac için Allah Teâlâ, sanki aylar sürececek bir ibadetmiş gibi "tartışma yok" buyuruyor. Bir de hikmet-i ilahî, insanın eşiyile cinsel ilişkisinin ihramlıyken yasaklanmasını da aile hayatı mantığı açısından çok dikkatli ele almak gerekiyor. Hacda her hatanın bir kefareti var ama ihramlıyken cinsel ilişkide bulunmanın nerdeyse haccın tekrarı gibi bir cezası var, o kadar büyük.

Allah Teâlâ'nın "cinsel ilişki yok, fasıklık yok, tartışma yok" ayet-i celilesi çok büyük bir ikazdır. Buna - elhamdülillah- imanımız zaten vardı ama insan kendi gözüyle müşahede edince imanı bir başka kuvvetleniyor.

Hacçı; Kâbe'yi ziyaret, Mina'da şeytanı taşlamak, Arafat'ta vakfeye durmak, Müzdelife'de vakfe yapmak ve bir de hacca ilgisi olmayan ancak yapılan Medine-i Münevvere ziyareti şeklinde tarif edebiliriz fakat emin olalım ki bunlar hacın en kolay yapılabilecek parçalarıdır.

Hac dediğimiz ibadeti isterseniz bir başka türlü tarif edelim: Bedenini İstanbul'da bırakıp ruhunu Mekke'ye götürmektir hac. Bunun testini de herkes yapabilir. Bir işadamı da torun sahibi teyze de cep telefonunu yanında götürmeyerek kendini orada dış dünyadan koparabilir.

Belge olması boyutunu bilmiyorum, bu sebeple menkıbe olarak anlatayım. Ebu Hanife rahmetullahi aleyhin çok hac yaptığı bilinir. İlim tahsili için yedi sene de Mekke'de kaldığından hacca bolca fırsat bulmuş. O zamanın tâbiilerinden Abdullah ibni Mübarek de hacı az yapan ve cihada çok giden biriymiş. Ona Ebu Hanife'nin çok ama kendisinin az hac yaptığını söylediklerinde, "bazı insanlar akıllarını evlerinde bırakır bedenlerini Mekke'ye götürürler, bazıları da akıllarını Mekke'de hapsederler bedenleri de benimki gibi dünyada dolaşır" demiş.

Elbette Ebu Hanife'nin bedeni Mekke'deyken aklının Bağdat'ta kaldığı anlamı çıkmaz bundan. Burada umumî bir tarif yapıyor. Şöyle bir parola çıkıyor bizim için buradan: Biz burada kalsak da zararı yok, hacca ruhumuz gitsin. Bedenlerimiz hiç gitmiyor olsa bile Kâbe'nin etrafında dolaşabiliriz. Oraya özlem duymak şöyle dursun, hiç gelmeyebiliriz de oradan... bu bir kalitedir.

Bu bir ömürlük şarjı nasıl sağlarız hocam? Arafat'a ne vermeliyiz, Kâbe'yi tavafa, şeytan taşlamaya... Nasıl bir yükleme gerçekleşmeli orada?

Hacceden kardeşlerimizle mülakatımda gördüğüm odur ki bir itimat sorunumuz var. Bunu açayım: Ebu Bekir radiyallahu anh haccetti –ilk hacceden de odur zaten. Allah'ın onun haccına ne sevap yazdığını tahmine kalksak, hac için her ne vaat ediliyorsa o sevabın verildiğini söyleriz. 100 ise 100, anadan doğduğu gün gibi tertemiz olmasa o da olmuştur. Çünkü Ebu Bekir radiyallahu anh alamadıysa bu sevabı kim almıştır ki diye düşünürüz.

Bu burada dursun.

Ben de hacca gidiyorum ve bu hacdan dönüşte ne bekliyorum? "Hele bi' kabul olsun da bakalım..." diyorsam o hac olmaz. Allah Teâlâ, Ebu Bekir radiyallahu anha ya da büyük bir dostuna verdiği başka kuluna vermeyeceğini söyledi mi? Namazda, oruçta, şehitlikte bize ikinci sınıf sevap mı verecek?

Ebu Bekir radiyallahu anhanın bir farkı var, evet, ama Ebu Bekir'in çalıştığı alanda çalışana farklı sevap vaadi yok Allah'ın. O kalitede iş yapana aynı sevabı vaat ediyor ve Allah'ın vaadi haktır, "hepiniz yarışın" diye emretmiştir. Yarışın kazananları belli ama siz de bi' koşun bakalım dememiştir kimseye. Binaenaleyh, annenden doğduğun günkü gibi tertemiz edeceğini lütfetmişse daha İstanbul'dan çıkmadan dua isteyenlere "biz kim dua kim, esas siz buradan dua edin bize" diyorsak bu hiç olur mu? Ben yaşadığıma inanmıyorsam doktor beni ayağa nasıl kaldırabilir?

Haccin belki ihram kurallarından bile önce olarak zihinlere yeniden yerleştirilmesi gereken bölümü işte bu itimattır. Hac benim kafamda olgunlaşmadıysa ve hacın cennetin kilidi olduğuna inanmakta sorun yaşıyorsam; "anadan doğduğun gün gibi tertemiz olacaksın" vaadi mi yanlıştır, benim imanımda mı problem vardır; Peygamber aleyhisselaminin ashabı neyi yaptıysa biz de onu yapıyoruz, deve kestiler, biz de kesiyoruz. İhrama girdiler, biz de giriyoruz. Tavaf yaptılar, biz de yapıyoruz.

Onların yaptıklarından hiçbir eksikimiz yoksa niye bizim hacımız kendi kafamızda bile tereddütlü olsun ki? Bu bir tuzaktır ve provokatörü de şeytandır.

Bu itimat zaafına yol açan psikolojik bir durum var.

“Biz kim öyle olmak kim...” söylemi. Berbat olduğumu ben de kabul ediyorum ama zaten bunun için hacca gitmişim, değil mi?

Bir insan trafik kazası geçirdi ve büyük bir hastanenin önüne geldik. Acil tabelasının altına mı girer yoksa o kişi poliklinikte sıra bekler mi? Senin durumun acil bir durumdur. Haccetmesi gereken biziz, ashab-ı kiram zaten hac gibi bir hayat yaşamışlardır. Hacdaki bütün mükâfatlar bizim gibi darbe yemiş müminler içindir.

İbadetlerimizde sıkıntı var, bölük pörçük olduk, siyasetimiz tutmadı, çoluk çocuğumuzu yetiştiremedik, duamız kabul olmuyor, zaten duaya da vakit ayıramıyoruz, zikrimiz yerinde değil, fikrimizde sıkıntı var... doğru. Ama hepsinin tamir merkezi de hac işte. Bunların bende bulunması en çok hacca gitmesi gerekenin ben olduğumu gösterir, en acil olarak ben kurtarılmalıyım demektir.

Şöyle bir fıkıh kuralı zikredelim: Caminin ön safında namaz kılmak arka safta kılmaktan daha sevaplıdır. Müminler de birbirlerine karşı cömert ve naziktirler. Peki, camide ön safa ‘lütfen siz buyurun’ diye başkasını geçirmek var mıdır? Hayır. Çünkü dünyalık işlerde ‘siz buyurun’ vardır, mesele cenneti kazanmak olduğunda ise mağfiret ve rahmete en muhtaç benim. Ama ‘benim geniş evim senindir, dar ev benim olsun’ tercihi elbette yapılabilir; ashab-ı kiramın yaptığı gibi.

Hatta ashab-ı kiram dünyalık olmayan işlerde o kadar yarışmışlardır ki birbirleriyle, biliyorsunuz, baba-oğulun “siz benim şehit olmamı nasıl engellersiniz!” tartışması vardır. Yaşlı sahabinin evde oturup genç oğullarını cihada göndermeyi istemesi gerekirken “siz delikanlısınız, sonra şehit olursunuz, hele biz bir olalım” demiştir o sahabi.

Demek istediğimiz şu ki, hac ibadetinde öncelikli olan ‘ben’im. En günahkâr da benim belki. Hac da günahlardan temizlenmektir zaten ve bizi günahkâr olduğumuz için çağırıyor Rabbimiz.

Bazen insanda o dediğiniz “bu hâlimle nasıl gideyim ki oraya...” hâli oluyor hakikaten.

O zaman hep iyileşenler hastaneye gitsinler? Burada bir naziklik-tevazu-itiraf gerekmediği gibi bu aynı zamanda bir şeytan tuzağıdır. Şeytan bir Müslüman’ın ayağa kalkmasına yardım etmeden kafasını karıştırıyor ve ayağını kaydırıyor.

Elli yaşında bir Müslüman düşünelim; elli yaşındayken hacca gitseydi -çocukluğu çıkarırsak- otuz beş senelik negatif birikimini silmiş olacaktı. Bunun bereketiyle de belki beş-on sene boyunca sabah namazını camide kılmayı kaçırmadan iyi bir Müslüman olarak yaşayacaktı. Bu kişinin elli bir yaşındayken hacca gittiğini düşünürsek 365 gün o arınmışlık fırsatı erteleniyor.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem bunun için “Fırsatı olduğu hâlde hacca gelmeyen kimse ister Yahudi ister Hıristiyan olarak ölsün” buyuruyor. Sahih bir hadis-i şerif bu. Büyük bir tehdit.

Bu sohbetimizden yalnızca bu hadisi alsak ve şu andan itibaren düşünmeye başlasak ne büyük kazanç olur.

Üstelik hac eskiden meşakkatli bir işti, yol uzundu, para biriktirilirdi... Artık fakirlik mefhumu nispeten kalktı dünyadan. Arayan mevlasını da belasını da bulabiliyor.

Trabzon’da yetmişli yaşlarında bir dede ve nineyi ziyaret etmişim. Bir yaz günüydü. Giderken de elime bir karpuz almışım. Dede elimde karpuzu görünce eşine, “bak” dedi, “hafız bize kapuz getirdi.” Buna hayret etmişim çünkü yurt dışında okumuş bir oğlu vardı ve karpuzu bilmeyeceklerini düşünmemişim. Nine de geldi ardından ve karpuzla bakmaya başladılar.

“Hiç karpuz görmemiş miydin sen nine?” diye sordum. “Görmedik olur mu” dedi, “pazarda görüyoruz ama yemin ettik biz onu yememeye.” Nedenini sordum. Şöyle söylediler: “Senelerden beri karpuz,

salatalık gibi meyvelere para vermiyoruz ve parasını biriktiriyoruz. Yetişince de o parayla hac yapacağız inşallah.”

O hacca gidip gidemediklerini bilmiyorum. Ama o iki yaşlı insan inşallah hacıdırlar. Çünkü ruh ve niyet vardı onlarda.

Mümin bu heyecanı taşımalı, Kâbe’ye inşallah gideceğine ve günahlarından orada kurtulacağına inanmalıdır. Bu heyecan on, on beş sene devam ettirilirse zaten hac bu demektir. Oraya sürekli gidip gelmek değildir ki hac. Oradaki atmosferi daha gitmeden taşımak ve dönünce de gözünde tütürmektir.

Bir kardeşimiz hacca gitmeden önce ziyaretime gelmişti. Sohbetten sonra “hocam, bana dönüşte haccımızın kalitesini ölçebileceğim bir ölçü verebilir misiniz?” demişti, “döndüğümde gerçekten bir şeyler yapmış olduğumu nasıl düşünebilirim?” Ona çok kolay ama nasıl olacağını bilmeyeceği bir şey tarif ettim: Sen döneceksin, biz misafirlige geleceğiz, sen bize zezem ikram edeceksin ve ‘ee anlat bakalım’ dediğimizde duraklayacaksın, anlatacak bir şey bulamayacaksın; Türkçen hâlet-i ruhiyeni anlatmaya yetmeyecek.

Bu senin buradan gittiğini ve bir daha ‘gelemediğini’ gösterir bize ve hepimize örnek olursun. Ama eğer oradaki karayollarının durumunu, binalaşmayı, vinçlerin minareleri nasıl yükseğe kaldırdığını, Araplar’ın Amerikan arabalarını nasıl kullandıklarını anlatırsan bize; seni film izlemeye gitmiş biri olarak görürüz o zaman.

Orada böyle bir şey nasıl yüklenilir peki?

Hac nihayetinde evrensel boyutu olan bir ibadettir. ‘Müminlerin kongresi’ denir. Ama esasen müminin, işin bu yönüyle pek de alakadar olmaması gerekir. Havaalanındaki emanet bürolarına Türkçesini emanet etmeli ve Mekke’ye öylece girmelidir insan. Haccı dilsiz ve sağır olarak yapmalıdır.

Çünkü hac, meleklerin kronometreyi açıp saniye saniye izlediği sahnelerden ibarettir. İstanbul’dakinden daha hassas bir inceleme altında oluyor mümin. Dolayısıyla orada konuştuğun kelime bir dert, gördüğün dert, dinlediğin dert... Haccın kalitesinin birinci şartı da bu üç organa hâkim olmaktır: Göz, kulak, dil. Konuşmayarak mı bant takarak mı olur bilinmez ama hacca, bu üç organa müdahale ederek kalite getirebiliriz.

Hiç konuşmayan bir insan sabahtan akşama kadar Harem-i Şerif’te dursa ve Kâbe’ye baksa akşam da otele gidip yatsa ve sabahleyin bir daha gelse sonra da Arafat’ta vakfe yapsa; bu yüzde yüz haccdır. Ama bir müminle siyasî kavgaya dalaşmak, etnik bir meseleyi tartışmak üç dakika da olsa işin içine girince haccın kayma riski var.

İlk şart budur: Göz, dil ve kulak bir yolla dizayn edilmeli.

İkincisi de şu: Haccın fıkına dair iyi bir ders alınmalıdır. İcap ediyorsa pratik şekilde bir arazide tatbikatı önceden yapılabilir.

Üç: Haccın faziletiyle ilgili yirmi tane kadar hadis-i şerif var. Bunlardan bir iki ders yapılarak Efendimiz aleyhisselamın teşviklerini ve ne ile oradan döneceğimizi sindirmelidir mümin.

Dört: Hac arkadaşı çok önemlidir –ama hacdan döndükten sonraki değil. Herkes hacda oluşturulan arkadaşlığı kıymetli görür, bu hakikaten de güzel bir şeydir ama iyi bir hac için arkadaşı buradan iyi seçmek lazım. Ve bu arkadaş da haccın fıkını bilen ve züht sahibi biri olmalıdır.

Şimdiye dek sayamayacağım kadar hac teklifi almışımıdır, insanlar benimle birlikte hac yapabilmeyi isterler ve bana teklifle gelirler. Bundan hep içtinap ettim. Çünkü bir hocanın firmayla anlaşıp elli

Müslüman'ı beraberinde götürmesi ve hocanın şöhretinin firmanın kazancına dönüşmesi... hac ve menfaat için içine girmiş oluyor ve midem bundan rahatsız oluyor tabiri caizse. Bu şekilde hiç haccetmedim ve biiznillah etmeyeceğim de.

Hacdən dönünce, kaplıcadan dönen biri gibi 'soğuşa' dikkat etmek gerekir. Hac, haramlardan ve hatalardan kurtarmıştır bizi ve hedefimiz haramlarla tekrar yüzleşmemektir. Farklı olduğumuzu, Allah Teâlâ'nın bizi doğumumuzdaki gibi temizlediğini bilecek ve öyle yaşayacağız. Ama insanız; asla sıfır hatayla devam edemeyeceğiz. Aişe radiyallahu anha annemiz bile Cemel Vakası'na hacdan gitmiştir.

Hacdən sonra başa bela gelmez diye bir şey yok, hayat devam edecek ama biz teyakkuzda olacağız. Bu teyakkuz devamlı olsun; başımıza ne gelirse gelsin bundan sonra. Hacdən sonra en tehlikelisi rehavettir.